

A világ legnagyobb színházi gyűjteménye

Fogadásból született moszkvai múzeum

A Bahrusin fivérek egy alkalommal fogadást kötöttek: melyikük tud egy hónap alatt több színházi tárgyat összegyűjteni. Alekszej nyert, s az egyszeri játékból gyűjtőszervevény lett, a gyűjteményből pedig megszületett Moszkva színházi múzeuma.

Moszkvai kereskedőcsalád fiaként Bahrusin nem volt tudományos szakember, színházi szenvedélye a XIX. század végi Kis Színház hatása alatt formálódott. S bár ez a színház állt hozzá legközelebb, mégis nagyon tudatosan gyűjtötte, archiválta más társulatok munkásságát is, így a moszkvai Művész Színház történetéből vagy Mejerhold munkásságából is impozáns kollekció került a birtokába. A színházi tervezőművészet legszélesebb gyűjteményét hozta létre a romantikus díszlettervektől a futurista jelmeztervegig. Céltudatosságát jelzi, hogy nemcsak a moszkvai színházi élettel foglalkozott, de nagy figyelemmel követte a Szentpéterváron zajló színi eseményeket is, s barátságot ápolt az északi főváros sok művészeivel, a legszorosabban Levkij Zseverzsejevvel, a mecénás gyárossal, aki Bahrusin hatására maga is színháztörténeti múzeumot nyitott Petrográdban 1920-ban. De Bahrusin külföldön járva is számtalan színházat keresett fel, s széles levelezést folytatva idővel egyre többen segítettek a gyűjtésben az ország különböző területeiről is. Sokan, köztük a Kis Színház színészei, neki is ajándékozták személyes tárgyaikat, melyek szerepeltek többek között az orosz színház 150. születésnapjára rendezett kiállításon 1899-ben, vagy az 1900-as párizsi világiállításon is.

Bahrusin tudatosan nem a „saját gyűjteményét” gyarapíttatta, hanem az orosz színházművészet múzeumát akarta megteremteni – méghozzá műfaji megkötöttségek nélkül is: az orosz opera születését, a klasszikus balettművészet nagyjainak munkásságát vagy a bábművészet hagyományait egyaránt láthatjuk, tanulmányozhatjuk az intézményben.

Színházi Versailles a Zacepa utcában

A nyilvánosság először 1894-ben láthatta a gyűjteményt, melyet Bahrusin 1913-ban ünnepélyes keretek között átadott ajándékként az államnak, döntését ekképpen magyarázva: „Amikor megszilárdult a meggyőződés bennem, hogy a gyűjteményem elérte azt a határt, amelynél már nem éreztem jogosultnak magam, hogy egyedül rendelkezem felette, elgondolkoztam azon a

► Bahrusin jelmezben

kérdésen, hogy mint a nagy orosz nép fia, nem kötelességem-e átadni ezt a gyűjteményt ennek a népnek a javára.”

A múzeum továbbra is a Zacepa utcai Bahrusin-palotában működött, amely az évek so-

rán kultikus helyé vált: „Színházi Versailles a Zacepa utcában”, „Az orosz színház kincstára”, „Szentély”, „Múzeum-katedra”, „Az orosz művészet büszkesége” – így nevezték a múzeumot a felvilágosult kortársak. Alekszandr Plescsjev kritikus és balett-történész úgy írja le a gyűjteményt, mint „amelyhez fogható nincs sem Oroszországban, sem külföldön”. „Alekszej Bahrusin nagy tettet hajtott végre – megőrizte az emléket a színészeknek” – mondta a nagy drámai színésznő, Marija Jermolova.

A múzeum mai igazgatója, Dimitrij Rogyionov így fogalmazza meg az alapító jelentőségét:

– Bahrusinnak óriási érdeme volt a kulturális örökség megőrzésében: hála a színház iránti szenvedélyes szeretetének, ma Oroszország rendelkezik a színházi ritkaságok egyik legnagyobb gyűjteményével a világon. Nemcsak kiemelkedő gyűjtőként tevékenykedett, hanem a „kulturális teremtés és felvilágosítás” aktív résztvevője is volt. Az Orosz Színházi Társaság (1896–1924) és az első moszkvai városi művelődési ház (1906–1917) alapításában is részt vállalt azért, hogy az embereket minden társadalmi rétegből a színházművészet büvökörébe vonja. Bahrusin egyedülálló hozzájárulása az orosz színháztörténethez a színházi múzeum létrehozása, amely az első volt Oroszországban, és az egyik legelső az egész világon. A színházakon belül léteztek ugyan archív gyűjtemények már korábban is →

→ Európában és Oroszországban, de színházi múzeum mint önálló intézmény még nem nyílt meg addig sehol sem. Hála Bahrusinnak, a színház-történet „tárgyasult”. Egyéniségének kivételes teljessége megmutatkozik abban is, hogy a nehéz forradalmi években nem fordított hátat sem a múzeumnak, sem a hazájának.

Pedig az átadást követően nehéz időszak következett: bár a kezelő Tudományos Akadémia megkezdte a tudományos feldolgozást, nyilván tartást, a történelmi események veszélybe sodorták az intézményt. Nemcsak a nem megfelelő körülmények (fűtetlen helyiségek), hanem ideológiai támadások is ártottak. Lunacsarszkijnak mint oktatási népbiztosnak köszönhető, hogy a múzeum megmaradhatott.

mez- és díszlettervek, vázlatok, fényképek és portrék, kéziratok és levelek, jeles színészek felépőruhái, kellékek, az előadások programjai és plakátjai, audio- és videofelvételek, ritka színházművészeti kiadványok, kézműves tárgyak – minden, ami örzi egy színházi előadás emlékét. Jelenleg pontosan 1 424 159 tételt tartanak nyilván. A dolgozói létszám a kezdetek 12 főjéről mára 250-re emelkedett.

A fő történelmi épületen kívül, melyben az állandó kiállítás van, a múzeumhoz tartozik még tizenegy fiilálé is: az Alekszandr Osztrovszkij, Mariha Jermolova és Mihail Scsepkin házából kialakított múzeumok, valamint Vszevolod Mejerhold, Maria és Andrej Mironov – Alekszandr Menaker színészcsalád, továbbá Galina Ulanova és Valentyin

Az utóbbi időszak egyik nagy vállalkozása a *Jelmez a századfordulón 1990–2015* című tárlat, amelyben az elmúlt negyedszázad művészeti törekvéseit mutatja be 32 ország 260 jelmeztervezőjének munkája alapján. A 2015-ös tárlat ezen az őszön az USA-ba utazott.

2016 ősze pedig meghozta a fő épület parkjának megújulását is, amely nemcsak technikai korszerűsítést jelentett, hanem egy „látogatóbarát” zöld sziget kialakítását is.

„Lovagias” szakmai kapcsolat

A múzeum két éve hazánkban is „képviseletti magát” – kamaratárlatai a miskolci színházmúzeumban voltak láthatók. A két intézmény kapcsolata új keletű: 2014-ben a miskolci filmfesztivál – először a miskolci színházmúzeumban megrendezett – az Oroszországban ma is élő legendának számító Gaál Franciska életét és művészetét bemutató emlékkiállítását London után eljuttat Moszkvába is. Ennek köszönhetően új szakmai együttműködést elindítva az orosz intézmény munkatársai tavaly ősszel a világhírű színész, az „orosz Hamlet” Szmoktunovszkij munkásságát bemutató tárlattal érkeztek Miskolcra. Idén pedig Bahrusin, az orosz színház lovagja címen mutatták be az alapító munkásságát, az orosz színházmúzeum létrejöttét – olyan különleges dokumentumokkal, mint az avantgarde jelmeztervező Ekster rajzai, a Bolsoj és a Kis Színház látványos függönytervei, a balerina Pavlova, az énekes Saljapin dedikált fotói. S már folynak az egyeztetések a két múzeum munkatársai között, hogy 2017-ben milyen tematikájú tárlatokkal vendégeskedjenek egymásnál.

MIKITA GÁBOR

Miskolci Színház-történelmi és Színházmúzeum

Másfél millió tétel...

A Bahrusin Állami Központi Színházi Múzeum ma egyike az ország legnagyobb múzeumainak.

Napjainkban közel másfél millió tételt számol a múzeum archívuma: festmények, jel-

Plucsek lakásmúzeumai Dávid Borovszkij díszlettervező színházművész múzeum-műhelye mellett különleges a Rádiószínház múzeumi stúdiója. Emellett két kiállítóterem, a Színházi Szalon és a Színházi Galéria várja a színházbarátokat.

A színpad és, ami mögötte van!

LED falak értékesítése és bérbeadása a **Gépber Színpad Kft.-nél!**

www.gepberszinpad.hu

gépber színpad